

DECIZIE nr. 546 din 4 decembrie 1997

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 149 alin. 3 și ale art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală

EMITENT • **CURTEA CONSTITUȚIONALĂ**

Publicat în **MONITORUL OFICIAL nr. 98 din 2 martie 1998**

Data intrării în vigoare 02-03-1998

Ioan Muraru - președinte

Mihai Constantinescu - judecător

Nicolae Popa - judecător

Lucian Stangu - judecător

Florin Bucur Vasilescu - judecător

Victor Dan Zlatescu - judecător

Ioan Griga - procuror

Doina Suliman - magistrat-asistent

Pe rol, pronunțarea asupra excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 149 alin. 3 și ale art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală, invocată de oficiu de Tribunalul Militar București în Dosarul nr. 142/1997.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 27 noiembrie 1997 și au fost consemnate în încheierea din aceeași dată, când, având nevoie de timp pentru a delibera, Curtea a amânat pronunțarea pentru data de 4 decembrie 1997.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constata următoarele:

Prin Încheierea din 5 iunie 1997, pronunțată în Dosarul nr. 142/1997, privind pe inculpatii Pascale Nicusor și Dobrin Laurentiu, Curtea Constituțională a fost sesizată cu soluționarea excepției de neconstituționalitate a art. 149 alin. 3 și a art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală, invocată din oficiu de către Tribunalul Militar București.

Instanța a pus în discuție constituționalitatea dispozițiilor legale menționate în raport cu prevederile art. 23 alin. (4) din Constituție.

Cu privire la dispozițiile art. 149 alin. 3 din Codul de procedură penală, instanța afirma ca acestea sunt interpretate în practica în doua sensuri diferite. Unul este acela dat și de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 60 din 25 mai 1994, definitivă prin Decizia nr. 20 din 15 februarie 1995, anume ca textul în discuție este constituțional când este interpretat în sensul că măsura arestării preventive poate fi luată și în cursul judecății, dar devine neconstituțional, dacă este interpretat în sensul că măsura astfel luată ar putea depăși durata de 30 de zile stabilită la art. 23 alin. (4) din Constituție. În același sens este menționată și Decizia Curții nr. 1 din 9 ianuarie 1996, definitivă prin nerecurare, prin care s-a decis ca hotărârea instanței, luată în urma verificării din oficiu, la prima înfățișare și înainte de expirarea mandatului emis de procuror, a regularității arestării preventive, de a menține această măsură, echivalează cu luarea măsurii arestării preventive în cursul judecății, măsura care nu poate depăși, nici ea, durata de 30 de zile.

Într-o alta interpretare, care, în opinia instanței, este dominantă în practica judiciară, o dată sesizată instanța, înăuntrul duratei mandatului de arestare emis de procuror sau al ultimei prelungiri dispuse de instanța în faza de urmărire penală, arestarea se prelungește de drept până la soluționarea cauzei, fără să fie nevoie de o "statuare explicită în acest sens a instanței, desigur cu observarea prevederilor art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală". Se arata ca deciziile Curții Constituționale în materie sunt lamuritoare în privința posibilității luării măsurii arestării preventive și de către instanța judecătorească. În practica însă măsura arestării se ia, de regula, în faza de urmărire penală, iar sesizarea instanței se face înainte de expirarea mandatului emis de procuror sau a ultimei prelungiri acordate de instanța în faza de urmărire penală.

Instanța mai arata ca invocarea dispozițiilor art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală nu este acoperitoare, deoarece Constituția stabilește, prin dispozițiile art. 23 alin. (4), ca măsura arestării se poate lua numai prin mandat emis de magistrat, cu o durată de cel mult 30 de zile. Or, verificarea din oficiu, facută de instanța cu privire la regularitatea luării măsurii arestării și a menținerii acesteia, nu poate înlocui mandatul cerut imperativ de dispozițiile constituționale menționate. Este de principiu, precizează instanța, ca măsura arestării poate fi luată o singură dată.

În consecință, Curtea Constituțională ar urma să se pronunțe încă o dată asupra constituționalității dispozițiilor art. 149 alin. 3 din Codul de procedură penală, în sensul precizării dacă instanța are obligația constituțională de a dispune prelungirea duratei arestării preventive, când măsura a fost luată de procuror, iar instanța este sesizată înainte de expirarea duratei mandatului sau a prelungirii duratei arestării în condițiile art. 155 și următoarele din Codul de procedură penală.

Cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală, instanța arata ca, spre deosebire de situația în care măsura arestării a fost dispusă de procuror și pentru care dispozițiile art. 155 și următoarele din Codul de procedură penală prevăd procedura prelungirii, legea nu prevede procedura prelungirii duratei arestării în faza de judecată, astfel încât s-ar impune aplicarea, prin analogie, a procedurii prelungirii arestării

din faza de urmărire penală. Având în vedere însă dispozițiile art. 23 alin. (4) din Constituție, care consacră, în materia arestării preventive, instituțiile "mandatului" și "prelungirii", se ridică problema constituționalității art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală, teza finală, care se referă la "menținerea" acestei măsuri.

În opinia instanței, necesitatea verificării constituționalității deriva și din alte considerente, cum ar fi acela că "menținerea" stării de arest, așa cum este prevăzută în prezent, nu este supusă unei durate, funcționând sine die, sau faptul că, în marea majoritate a cazurilor, primul termen de judecată, când instanța efectuează operațiunile prevăzute la art. 300 din Codul de procedură penală, se situează după expirarea duratei arestării preventive (a mandatului sau a prelungirii), așa încât, nemaexistând nici o continuitate a acestei măsuri, verificarea regularității luării și menținerii măsurii arestării nu mai poate echivala cu luarea acesteia de către instanța.

În scopul soluționării cauzei, potrivit prevederilor art. 24 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, s-au solicitat puncte de vedere președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului.

În punctul de vedere al Guvernului se apreciază ca excepția de neconstituționalitate este întemeiată, deoarece dispozițiile art. 149 alin. 3 și ale art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală contravin prevederilor art. 23 alin. (4) din Constituție, care prevăd că arestarea se dispune de magistrat, pe o durată de cel mult 30 de zile, iar prelungirea arestării se aproba numai de instanța de judecată. Prevederile Constituției statuează că arestarea, indiferent când se produce, în faza urmăririi penale sau în cursul judecării cauzei, poate dura cel mult 30 de zile. Rezultă că, și în cazul în care arestarea inculpatului s-a dispus în faza judecății, ea nu poate să dureze până la soluționarea definitivă a cauzei, întrucât măsura luată de instanța nu poate fi exclusă de la respectarea regulilor instituite prin dispozițiile art. 23 alin. (4) din Constituție.

În acest sens se face trimitere la deciziile Curții Constituționale nr. 60/1994, nr. 20/1995, nr. 92/1995 și nr. 1/1996, în care s-a precizat că dispozițiile art. 149 alin. 3 din Codul de procedură penală nu trebuie interpretate izolat, ci numai în corelație cu prevederile art. 23 alin. (4) din Constituție. Or, textul nu distinge între fazele procesului penal și, de aceea, a interpreta acest text, în sensul că el s-ar aplica numai în faza urmăririi penale, ar însemna să se limiteze câmpul sau de aplicabilitate, ceea ce este inadmisibil.

Cu privire la art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală, Curtea Constituțională nu s-a pronunțat încă, în mod explicit, dacă dispozițiile acestui articol sunt sau nu constituționale, însă, în considerentele Deciziei nr. 1/1996, Curtea a arătat că existența prevederilor art. 300 alin. 3 nu are nici o relevanță în ceea ce privește dispozițiile art. 149 alin. 3 din Codul de procedură penală, deoarece "menținerea stării de arest este echivalenta, sub aspectul garanțiilor constituționale ale libertății individuale, cu luarea acestei măsuri în cursul judecății".

Guvernul arată că, din punctul său de vedere, este în afară de orice discuție că arestarea inculpatului nu poate funcționa în afară regulilor constituționale, adică fără să fie supusă duratei de 30 de zile, iar dacă subzistă motivele arestării după expirarea acestui termen, instanța urmează să prelungească durata arestării, dacă de fiecare dată până la cel mult 30 de zile. Aceasta obligație o au instanțele de judecată în toate cazurile în care s-a dispus măsura arestării de către procuror în cursul urmăririi penale sau de judecători în cursul judecării procesului. Întrucât prevederile art. 23 alin. (4) din Constituție nu fac nici o distincție între arestarea dispusă în cursul urmăririi penale și aceea dispusă în cursul judecății și nici în ceea ce privește prelungirea duratei acestei măsuri preventive, prelungirea măsurii fiind necesară în ambele faze ale procesului, rezultă că dispozițiile art. 149 alin. 3 și ale art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală, care prevăd primul text în mod explicit, iar al doilea, în mod implicit, că "Arestarea inculpatului în cursul judecății durează până la soluționarea definitivă a cauzei", contravin prevederilor constituționale.

Actuala reglementare din Codul de procedură penală este criticabilă și pe considerentul că, în mod cu totul nejustificat, aceasta instituie o procedură diferită în materia prelungirii arestării, după cum dosarul se afla în faza de urmărire penală, când prelungirea măsurii preventive din 30 în 30 de zile este obligatorie, sau în cursul judecății, când arestarea poate fi menținută până la soluționarea definitivă a cauzei, nemaifiind obligatorie prelungirea ei de către instanța.

În concluzie, Guvernul considera că excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 149 alin. 3 și ale art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală este fondată, deoarece aceste dispoziții contravin prevederilor art. 23 alin. (4) din Constituție.

Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctul de vedere al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile atacate, raportate la prevederile Constituției și ale Legii nr. 47/1992, republicată, constată următoarele:

În temeiul art. 144 lit. c) din Constituție și al art. 23 din Legea nr. 47/1992, republicată, Curtea este competența să soluționeze excepția de neconstituționalitate cu care a fost legal sesizată.

În legătură cu excepția invocată, este de menționat că art. 149 alin. 3 din Codul de procedură penală a mai făcut obiectul controlului de constituționalitate. Astfel, Curtea, prin Decizia nr. 60 din 25 mai 1994, rămasă definitivă prin Decizia nr. 20 din 15 februarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 57 din 28 martie 1995, a constatat că dispozițiile art. 149 alin. 3 din Codul de procedură penală sunt neconstituționale în măsura în care se

interpretează în sensul că durata arestării, dispusă de instanța în cursul judecății, poate depăși 30 de zile, fără a fi necesară prelungirea, în condițiile art. 23 din Constituție.

Astfel s-a reținut ca aceste dispoziții legale trebuie interpretate în corelație cu prevederile art. 23 alin. (4) din Constituție, potrivit cărora durata arestării este de cel mult 30 de zile.

Textul din Constituție se referă la arestare, în general, astfel ca prevederile sale trebuie respectate ori de câte ori se dispune arestarea unei persoane, măsura ce afectează grav libertatea acesteia, indiferent dacă se produce în faza de urmărire penală sau în cursul judecării cauzei. Asa fiind, la expirarea termenului de 30 de zile, instanța are obligația constituțională să verifice, din oficiu, dacă se mai impune menținerea arestării preventive și, în caz afirmativ, să dispună prelungirea acesteia cu încă cel mult 30 de zile. Dacă motivele arestării subzistă după expirarea acestui termen, instanța are posibilitatea, în aceleași condiții prevăzute la art. 23 din Constituție, să prelungească durata arestării, dar de fiecare dată până la cel mult 30 de zile.

Sensul deciziei sus-menționate este acela ca arestarea preventivă, fără distincție, după cum s-a făcut în cursul urmăririi penale sau al judecării, este conformă cu art. 23 alin. (4) din Constituție, dacă nu depășește 30 de zile, și ca orice prelungire a arestării nu se poate face decât, cum prevede aceeași dispoziție constituțională, pentru o durată ce nu poate depăși, de asemenea, 30 de zile.

Pentru a se curma orice posibilitate de interpretare contrară a acestei prevederi constituționale, Curtea constata, în mod direct, neconstituționalitatea dispozițiilor art. 149 alin. 3 din Codul de procedură penală.

Cat privește excepția de neconstituționalitate a art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală, aceasta nu poate fi admisă, deoarece dispozițiile sale nu contravin prevederilor art. 23 alin. (4) din Constituție. Dimpotrivă, obligația instanței de a verifica din oficiu, la prima înfățișare, regularitatea luării și menținerii stării de arest a inculpatului, este în concordanță cu acele dispoziții, regularitatea măsurii verificându-se tocmai în raport cu prevederile constituționale și cu dispozițiile din Codul de procedură penală în materie.

Obligația verificării din oficiu, la prima înfățișare, a regularității arestării și a necesității menținerii acestei măsuri este o garanție legală a respectării principiului libertății individuale prevăzut la art. 23 din Constituție, îndeosebi a prevederilor alin. (6) din acest articol, potrivit cărora eliberarea celui arestat este obligatorie, dacă motivele arestării au dispărut.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 144 lit. c) și al art. 145 alin. (2) din Constituție, al art. 3, al art. 13 alin. (1) lit. A.c) și al art. 23 din Legea nr. 47/1992, republicată,

CURTEA

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate a art. 149 alin. 3 din Codul de procedură penală, invocată din oficiu de către Tribunalul Militar București în Dosarul nr. 142/1997 și constata ca prevederea potrivit căreia "Arestarea inculpatului în cursul judecării durează până la soluționarea definitivă a cauzei" este neconstituțională, urmând, în legătură cu durata arestării, să se facă aplicarea directă a art. 23 alin. (4) din Constituție.

Respinge excepția de neconstituționalitate a art. 300 alin. 3 din Codul de procedură penală, invocată, din oficiu, de către Tribunalul Militar București în același dosar.

Definitivă și obligatorie.

Pronunțată în ședința publică din 4 decembrie 1997.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,

prof. univ. dr. IOAN MURARU

Magistrat-asistent,

Doina Suliman
